

EDUCAREA GUSTULUI PENTRU LECTURA ÎN RANDUL ELEVILOR

Prof. înv. primar Eremia Georgiana
Școala Gimnazială „Constantin Săvoiu”, Târgu Jiu, Gorj

„Cartea -spunea G. F. Morozov- reflectă ca o oglindă lungul șir de secole al vieții omenirii, istoria luptei sale pentru existență, pentru un viitor mai luminos, suferințele, bucuriile, înfrângerile și biruințele sale toate. Iubiți cartea, îngrijiți-o și citiți cât mai mult. Cartea ne este prieten credincios, de nădejde.” Lectura are ca scop să-i facă pe copii să iubească și să respecte cartea care le poate satisface interesul pentru a cunoaște viața.

Importanța lecturii este dată de aspectele educative pe care le implică:

- **aspectul cognitiv:** prin lectură elevii își îmbogățesc cunoștințele despre lume, despre realitate;
- **aspectul educativ:** lectura contribuie esențial la educarea copiilor în dimensiunile etice și estetice;
- **aspectul formativ** constă în faptul că lectura are drept consecință formarea și consolidarea deprinderilor de muncă intelectuală, dezvoltarea gândirii, a imaginației, a capacității de exprimare corectă și expresivă.

Lectura e un instrument care dezvoltă posibilitatea de comunicare între oameni, făcându-se ecoul capacităților de gândire și limbaj. Ea contribuie într-o mare măsură la lărgirea orizontului de cunoaștere a elevilor, la formarea unui vocabular activ, bogat și colorat, la o exprimare aleasă, corectă, literară, la educarea sentimentelor estetice.

Interesul pentru citit nu vine de la sine, ci se formează printr-o muncă a factorilor educaționali (familia și școala), o muncă ce presupune răbdare, perseverență, voință.

Pentru ca apropierea de carte să devină o deprindere zilnică, iar plăcerea de a citi - o necesitate dorită și trăită, e potrivit ca și familia să se implice activ în apropierea copilului de miracolul cărții, încă înainte de învățarea alfabetului. Familia constituie primul mediu de viață socială și culturală, iar prin valorile pe care le transmite copilului asigură premisele dezvoltării intelectuale, morale și estetice ale acestuia.

Există factori care determină lectura copiilor: particularitățile de vârstă și psihice, preferințele lor, climatul familial, factori care pot transforma lectura într-o necesitate, „o foame de carte”, o delectare sau nu. Când gustul pentru lectură, cultul pentru carte s-au format din primii ani de școală, acestea rămân pentru toată viața o obișnuință utilă.

Gustul pentru citit nu vine de la sine ci se formează printr-o muncă caracterizată prin răbdare, perseverență, continuitate, voință. Orizontul cunoștințelor primite în clasă la orele de literatură română e lărgit de lectura în afara clasei. E foarte important ca învățătorul să cunoască formele de îndrumare ale acesteia. Forma cea mai des folosită în această activitate este povestirea în ajutorul căreia vin formarea bibliotecii de clasă (realizată cu cărți aduse de învățător și copii) și a celei personale. Înființarea bibliotecii clasei aduce, pe rând, rolul de bibliotecar elevilor care au obținut rezultate foarte bune la citire. Întocmirea cu elevii de albume pentru fiecare scriitor cunoscut, cuprinzând date biografice și aspecte esențiale din opera lor, e un prilej de a stârni curiozitatea și de a sădi în sufletele lor dragostea pentru carte. Interesul copiilor pentru literatură este sporit și de expoziții de cărți, filme, înregistrări audio și video. Mijloace pasionante ce-i invită pe copii la lectură sunt și ghicitorile literare și jocul cu versuri.

La vârsta preșcolară atât familia cât și grădinița depun eforturi pentru a influența universul copilăriei prin basme, povești și poezii. Această, dificilă muncă e trecută la un nivel superior, în primele clase ale școlii. Lectura propriu-zisă începe după ce copilul reușește singur să descifreze cu ușurință ideile ascunse în spatele semnelor grafice, odată cu descifrarea enigmei acestor hieroglife care adesea înspăimântă pe copii.

Încă de la venirea copilului în școală, trebuie să căutăm să-l facem să iubească „cartea”. Se vor citi povești, poezii, în așa fel încât, în urma atâtor povești și poezii, micii școlari să simtă nevoia și ei să citească. Ținând cont de particularitățile fiecărui copil, de felul cum vom recomanda lectura pentru vacanța de vară. Basmelor și povestirile le sunt indicate celor cu ritm de citire rapid, iar celor cu ritm mai lent, lecturi mai scurte.

Din cauza rapidității ritmului de citire, rămânând la imposibilitatea de a urmări conținutul micilor lecturi, mulți elevi se luptă adesea cu descifrarea unui text. Acum trebuie să intervină învățătorul în urmărirea cu atenție a lecturii și exersarea acestui exercițiu cu voce tare. În locul curiozității care face abstracție de formă și se luptă pentru descifrarea ideii, apare efortul descifrării semnelor grafice. Învățătorul trebuie să încurajeze intenția elevului de a se lupta cu descifrarea textului dintr-o poveste, laudându-l în fața clasei ca pe un cititor pasionat. El trebuie să poarte discuții cu acesta pe marginea conținutului povestirilor citite de elev, să observe în ce măsură fiecare elev înțelege conținutul celor citite, știe să aprecieze o carte și aduce argumente convingătoare că lucrarea respectivă l-a interesat.

Interesul elevilor pentru lectură se amplifică începând cu clasa a III-a. Vocabularul este mai activ și nu mai solicită explicații la tot pasul. La cei care au învins greutățile începutului abia în această clasă nu poate fi vorba numai de lipsă de interes. Aici, gustul pentru lectură nu este încă format. Uneori, elevul nu are la îndemână cărțile cele mai potrivite cu vârstă, preocupările, și preferințele lui, alteori indiferența mediului înconjurător față de lectură determină aceeași atitudine și la elevi.

Se știe foarte bine că nimic nu este mai puternic decât exemplul. Într-o familie unde sunt prea puține cărți și acestea aflate la întâmplare, unde părinții și frații mai mari consideră lectura o corvoadă, rareori, se poate aștepta ca un copil să dovedească de timpuriu pasiune pentru lectură, pentru carte în general.

În aceste cazuri, intervenția învățătorului este absolut necesară. El trebuie să meargă în vizită la părinții copiilor indicându-le lista de lecturi pe care trebuie să le citească elevul, cerându-le acestora să-i citească ei până la un punct și de acolo să-l lase pe elev să observe ce s-a întâmplat mai departe în povestirea respectivă. Să-l pună să citească chiar cu voce tare, pentru a ști despre ce este vorba în fragmentul citit de acesta, iar după aceea să poarte discuții despre conținutul povestirii, să scoată în evidență calitățile personajului pozitiv, să critice personajul negativ să-i explice chiar sensul unor expresii literare greoaie pentru ei.

Trebuie mobilizați în vederea canalizării lor spre o lectură plăcută și interesantă și copiii care ascultă cu mult interes lectura frumoasă citită de părinți, sau învățător, dar preferă să-și piardă timpul în modul cel mai neașteptat, fără a fi tentați săptămâni de-a rândul să mai citească ceva. Învățătorul va sugera părinților ca în fiecare seară să-i aducă lângă ei și să le citească un basm sau o schiță umoristică pentru a-l face să se simtă bine, să râdă, să glumească pe seama dialogului dintre personaje.

La clasa a IV-a copiii și-au însușit deja tehnica cititului și încep să se descurce singuri în lectură. Pot să citească și la liberă alegere – în funcție de ce-i interesează la orele de limbă română, la cele de geografie și istorie.

Pentru a verifica lectura particulară a elevilor și pentru a-i descoperi pe acei elevi care citesc lectura superficial sau nu rețin evenimentele mai puțin importante, se pot organiza cu aceștia „jocuri literare”, cum ar fi povestirea în lanț a unei cărți cunoscute de toți elevii. Pentru copilul care nu poate continua povestirea se vor găsi pedepse literare: poezii, ghicitori, proverbe, zicale etc.

Cu elevii clasei a IV-a se va folosi, în afară de citirea independentă a lecturii particulare, și citirea în colectiv – realizată de către învățător sau un copil care citește bine cu rol de a aprofunda discuția pe marginea lecturii citite, dar și lectura ziarelor și a revistelor. Pentru a spori încrederea în forțele proprii și dezvoltarea capacității de a expune liber cele citite, se vor da sarcini de a prezenta, după un plan, informațiile importante din ziar.

Școala dirijează după principii științifice lectura, supraveghează efectuarea ei, dar deprinderea lecturii se formează, nu numai în școală, ci și în familie. Povestirea de către adult a conținutului unei cărți, nu neapărat în întregime, comentarea cu mijloace modeste, fără pretenții critice, în mediul familial, reprezintă un foarte bun mijloc de stimulare și dezvoltare a gustului copilului pentru lectură. Prin lectură, elevii sunt conduși să-și formeze capacitatea de a surprinde, de a descoperi conținuturi și forme ale realității exprimate print-o multitudine de modalități, să-și extindă astfel, aria cunoașterii; pătrunzând în diversitatea textelor literare, elevii vor parcurge căi specifice de expresie, asocierea cu altele, ceea ce le permite trecerea de la cunoașterea concretă la cea abstractă, de la intuiție la reprezentare și fantezie, ajungând în posesia unor instrumente utile descoperirii realității înconjurătoare.

„Să facem pe fiecare elev să înțeleagă și să simtă ceea ce a citit, să fie în stare să-și reprezinte imaginile, ideile, sentimentele pe care le conțin cuvintele și propozițiile, să asimileze pe deplin ceea ce a citit, așa cum ochiul fotografiază un personaj, o scenă, un peisaj pe care îl privește cu atenție”

(Dottrens)

BIBLIOGRAFIE:

Colectia revistelor, „Tribuna Invatamantului”, anii 2004-2005
Silvia Nuță, *Metodica predării limbii române în clasele primare*, Editura Aramis, București, 2000